

Viraston antamat lausunnot ajalla 13.11. - 26.11.2018

223/10.02.00/2018, 232/11.01.00/2018

MH § 197

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 16.11.2018 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavan sisältöiseen lausunnon:

"Lausunto Paltamon Heponiemen kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 62 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Paltamon Heponiemen kaivospiirin kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta.

Heponiemen kaivospiiri sijaitsee noin 4 km luoteeseen Paltamossa kuntakeskuksesta. Kaivospiirin kokonaispinta-ala on 15,7 ha. Kaivospiirin kaivosmineraali on dolomiitti. Kaivostyö kaivospiirillä on alkanut. Kaivoksella on kaivosturvallisuuslupa ja ympäristölupa.

Kuulemisen perusteena ovat kaivoslain 52.3 § Kaivosluvassa annettavat yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset, 108 § Vakuus kaivostoiminnan lopettamista varten ja 109 § Vakuuden asettamista koskeva menettely.

Yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamiseen."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 21.11.2018 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"Lausunto Paltamon pohjavesialueiden luokituksiin ja rajauksiin tulevista muutoksista

Kainuun ELY-keskus on 22.10.2018 julkaissut kuulutuksen Paltamon pohjavesialueiden määrittämisestä ja pyytänyt lausunnot Paltamon kunnalta, Kainuun liitolta sekä niiltä kunnilta, joiden vedenhankintaan tai maankäyttöön pohjavesialueen rajauksella tai luokituksella voi olla vaikutusta. Mikäli mielipiteissä tai lausunnoista ei ilmene luokitukseen vaikuttavia seikkoja, pohjavesialueiden tiedot tallennetaan ja päivitetään ympäristöhallinnon pohjavesitietojärjestelmään (POVET) ja pohjavesialue

-paikkatietokantaan, jolloin muutokset astuvat voimaan.

Pohjavesialueiden rajauksesta ja luokittelusta säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) uudessa 2a luvussa, joka on tullut voimaan 1.2.2015. Lain mukaan ELY-keskukset vastaavat pohjavesialueiden kartoituksesta ja luokituksesta sekä pohjavesialuetiedon ylläpidosta. Lainsäädännön muutoksen myötä kaikkia aikaisemmin luokiteltuja pohjavesialueita tarkastellaan niiden suojelutarpeen ja vedenhankinnan käyttöön soveltuvuuden kannalta kuin ne määriteltäisiin ensimmäisen kerran. Lisäksi arvioidaan muodostuman pohjaveden vaikutusta erityisen tärkeiden pohjavesiriippuvaisten ekosysteemien kannalta.

1-luokkaan kuuluvat alueet ovat vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita, joiden vettä käytetään tai on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan tai talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 m³/vrk, tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin, eli ne vastaavat aiemman luokituksen mukaisia I-luokan pohjavesialueita. 2-luokkaan luokitellaan muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, jotka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuvat 1-luokan mukaiseen käyttöön. E-luokkaan luokitellaan pohjavesialueet, joiden pohjavedestä jokin pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Mikäli E-luokan pohjavesialue soveltuu myös vedenhankintaan, määritetään se 1E- tai 2E-luokkaan. Pohjavesialueluokat ilmaistaan jatkossa arabialaisin numeroin, jotta uusien säännösten perusteella luokitellut alueet voidaan erottaa aikaisemmin luokitelluista alueista.

Paltamon pohjavesialueiden luokituksessa on pääosin hyödynnetty aiemmin tuotettua aineistoa, kuten vedenhankintaselvityksiä ja pohjavesitutkimuksia. Vuosien 2017–2018 aikana on kartoitettu pohjavesiriippuvaisia luontotyyppisiä E-luokituksen toteuttamiseksi, tarkasteltu aiemmin luokituksesta poistettuja alueita, jotka voisivat täyttää uudistuneen pohjavesialueluokituksen mukaiset kriteerit sekä tehty maatutkaluotauksia ja maaperäkairauksia Saarijärvenkangas B -pohjavesialueella. Paltamon kunnassa sijaitsevien kaikkien yhdentoista pohjavesialueen, kuten myös viiden aiemmin luokituksesta poistetun alueen, luokitus ja rajausta on tarkistettu.

Aiempien tutkimustietojen ja laadittujen selvitysten perusteella esitetään Majoanharjun -pohjavesimuodostuman palauttamista pohjavesialueluokituksen 2E-luokan pohjavesialueena. Majoanharjun alueella on vuonna 1995 tehty pohjavesiselvityksiä, joiden perusteella se ei pohjaveden korkean rautapitoisuuden ja vähähappisuuden vuoksi sovellu yhdyskuntien vedenhankintaan. Ympäristöhallinnon uusimman luokittelu- ja rajausmenettelystä antaman ohjeluonnoksen mukaan vedenlaatu ei ole enää peruste pohjavesialueen luokittelematta jättämiselle. Tämä johtuu vedenkäsittelytekniikoiden, kuten raudan ja mangaanin saostusmenettelmien, kehityksestä. Edellytykset Majoanharjun pohjaveden puhdistamiseen ovat olemassa, ja harjun rakenne mahdollistaa sellaiset vedenotto-määrät, että alue voidaan katsoa soveltuvaksi vedenhankintaan. Koska Majoanharjun pohjavesi ylläpitää merkittäviä ja luonnontilaisia pohjavesiriippuvaisia maaekosysteemejä, se nostetaan jälleen pohjavesialueluokituksen E-luokan pohjavesialueena. Perustettava Majoanharjun

2E-luokan pohjavesialueen kokonaispinta-ala on noin 2,83 km² ja muodostumisalueen pinta-ala 1,51 km².

Pohjavesialueiden luokitusmuutokset

Täydennyksenä lausuntopyyntöasiakirjaan todetaan, että GTK ja SYKE ovat yhteistyössä tehneet tuuli- ja rantakerrostumien valtakunnallisen inventoinnin vuosien 2005–2010 aikana. Inventoinnin kohteista valtakunnallisesti merkittäviksi tuuli- ja rantakerrostumiksi luokitellut Heinikangas (TUU-12-047, lk 3), Kokkoharju (TUU-12-046, lk 4) ja Kalettomanlammenkangas (TUU-12-053, lk 4) sijaitsevat nyt luokitelluilla Paltamon pohjavesialueilla (Heinkangas, Kokkoharju ja Lehtoharju).

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa ovat Heinikangas, Majoanharju ja Miesjärven-Saarijärven harjualue osoitettu arvokkaaksi harjualueeksi ge -kohdemerkinnällä.

Paltamon pohjavesialueiden luokitukseen tehdyt muutokset ovat perusteltuja. Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa pohjavesialueiden luokitusmuutokseen."

Lisätietoja lausunnoista antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee asian tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
